

Средище за духовно израстване

Читалищата, като културно-просветни институти, са играли голяма роля в националната ни история, особено в селата. Те са оня притегателен център, около който се събират и млади, и стари, за да чуят и видят, да прочетат и сами да сътворят художествени ценности. И ако от днешния ден обърнем поглед назад, ще видим, че именно в народните читалища са посетили първите зърна на родолюбие и просвещението. Така е било и в Сокол.

На 11 октомври 1931 година помощник-окръжният училищен инспектор в Нова Загора Д. Демирев изпраща служебно писмо до главния учител в село Сокол с което настоява да му се изпратят сведения за читалището. Писмото завършва така: „Ако няма те читалище, обяснете защо и какво възнамерявате да правите“. До тази дата соколци наистина нямат читалище и вероятно това писмо ги е накарало да се замислят по тоя въпрос. Два месеца по-късно, по предложение на новоназначения главен учител Борис Иванов и с активното съдействие на комуниста Янко Стойков, сдружения земеделец Пеньо Момчев, Слав Марчев, Коста Димов и още няколко по-будни хора се създава читалище. Основа на 19 декември 1931 година, то получава и име: „Искра“.

Въпреки примитивните условия, при които са изнасяни първите представления пред населението,

50 години читалище „Искра“ — с. Сокол

ентузиазмът е голям. За сцена служи нисък дъсчен подиум, а за завеса — обикновено одеяло. Събраните минимални средства от представленията стриктно и грижливо се заприходяват. С тези пари се закупуват стотина книги, които се съхраняват в северната стая на училището, а учителката Мара Станева става първата библиотечка.

През 1940 година от събрани средства се закупува първият в селото радиоапарат. До късно през нощта селяните, със затътен дъх, жадно поглъщат информацията от фронтвете на Втората световна война. И докато тогава сборните програми в самодейците се състоят предимно от посредствени импровизации, песни, драматизации и инструментални изпълнения, то сега радиото допринася за разгръщане на читалищната дейност и под негово влияние няколко години буквално се копират предаванията.

През първите петнадесет години на читалищната сцена се поставят и някои едноактни пиеси: „Боряна“, „Обесването на Васил Левски“, „Хан Татар“. Самодейци са предимно прогресивните младежи и учениците. През този период най-изявени участници в програмите на читалище „Искра“

са Стайко Желев, Димитър Динев, Петър Димов, Иван Русев, Димитър Атанасов, Русина Янкова, Георги Иванов, Цветана Златарева, Минка Бакалова, Йордан Иванов, Петър Йорданов и др.

След Деветосептемврийската победа читалищната дейност се слива с променящата се обществено-политическа и икономическа живот на селото. Колективно се четат и обсъждат, разясняват и пропагандират новото социалистическо дело. Активни читалищни дейтели тогава са Георги Димов, Гено Стоянов, Боньо Бинев и др. До 1952 година читалището е все още на собствена издръжка, с изключение на малките помощи от околийския народен съвет. Броят на книгите в библиотеката нараства на около 500, а населението подарява още стотина.

Читалището се помещава все още в училищната сграда, макар че още през XII 1945 година, на събрание на читалищните членове, наред със задачите за изнасяне на вечеринки и коледувания, съществува и предложение за построяване на читалищен дом.

От 1957 година за читалищен салон се използва постройка в стопанския двор. През тези години художествената самодейност получава нов тласък. От тази

сцена се помнят незабравимите изпълнения на женския битов хор, на естрадно-сатиричния и смесения танцов състав и инструменталната четворка: Георги Иванов — гъдулка, Стойко Желев и Димитър Динев — гайди и Еньо Динев — кавал.

На 7 ноември 1963 година е открита новопостроената читалищна сграда в центъра на селото, която разполага с 250-местна зала, библиотека и други помещения. Това е нов стимул за подобряване на библиотечната дейност и художествената самодейност. Книжният фонд непрестанно нараства. През 1964 г. той наброява 822 тома, а през 1975 г. — 2872 тома. Местните самодейци възраждат малко позабравените народни обичаи „Коледуване“, „Лазаруване“, „Сватба“ и др. Сформирана се нов естрадно-сатиричен състав. Продължава дейността си и битовият хор.

Читалищната дейност се активизира особено през последните години. Соколските самодейци изнасят спектакли по различни поводи не само пред своите съселяни, но и в околните села.

През своята 50-годишна история читалище „Искра“ в с. Сокол оправда и доказа съществуването си като културно средище и фактор за естетическо възпитание на народа.

Митко КОЛЕВ